

„...tai, kas tautiška, regioniška, čionykštiška,
tai, kas yra mūsų vaikiškų prisiminimų aidas,
niekad nesiliaus patikti tame krašte
gimusiems ir užaugusiems...“

Stanislovas Moniuška

Ilustracija iš leidinio L. Niekowicz, Stanisław Moniuszko w Wilnie, Wilnius, 2014

Trumpai apie kompozitorių

Kompozitorius Stanislovas Moniuška (lenk. Stanisław Moniuszko) (1819–1872), dažnai gretinamas su Frederiku Šopenu, buvo vienas ryškiausių romantizmo muzikos kūrėjų Europoje. Žymiojo kompozitoriaus ir kultūros veikėjo, gimusio Baltarusijoje, gyvenusio ir dirbusio Lietuvoje bei Lenkijoje, 200-osios gimimo metinės Lenkijos, Lietuvos ir Baltarusijos teikimu UNESCO Generalinės konferencijos įtrauktos į UNESCO 2019 m. minimų datų sąrašą.

S. Moniuška 18 savo aktyvios kūrybos ir kultūrinės bei meninės veiklos metų praleido Vilniuje ir paliko ženklių pėdsakų Lietuvos kultūros istorijoje. Jis keletą metų vargonininkavo Šv. Jonų bažnyčioje, dirgavo Vilniaus miesto teatro orkestrui, privačiai mokė muzikos. Taip pat aktyviai dalyvavo Vilniaus muzikiniame gyvenime: būrė mėgėjų ansamblius, rengė koncertus, vadovavo paties įkurtai Šv. Cecilijos draugijai, rūpinosi natų leidyba.

Vilniuje S. Moniuška lietuviška tematika sukūrė kantatas „Milda“, „Nijolė“, „Namų dainyną“ (6 sąsiuviniai), 4 „Aušros Vartų litanijas“, sceninių kūrinių. 1848 m. sausį miesto rotušėje įvyko operos „Halka“ koncertinė premjera (dirigavo pats S. Moniuška), o vasarį ten pat opera pastatyta scenoje. 1849 m. Sankt Peterburge jo diriguojamos kantata „Milda“ ir fantastinė uvertiūra „Pasaka“ sulaukė palankių vertinimų.

Gausiam S. Moniuškos kūrinių sąrašė – operos, operetės, baletai, kantatos, baladės, mišios, uvertiūros, styginių kvartetai, taip pat polonezai, polkos, mazurkos ir kiti kūriniai fortepijonui, apie 300 dainų balsui ir fortepijonui. Muzika romantiška, lyriška, grindžiama lenkų ir lietuvių muzikinio folkloro ritmais, liaudies dainų intonacijomis.

Kipro Petrausko (1885–1968) atliekama
Jonteko arija iš S. Moniuškos operos „Halka“

Svarbiausi gyvenimo įvykiai Vilniuje

- 1 1840–1858 m. Stanislovas Moniuška praleido Vilniuje, Vokiečių g. 26
- 2 Išskylaudamas prie Karoliniškių vandens malūno (dabar Pilaite) Stanislovas Moniuška pamilo savo būsimą žmoną Aleksandrą Miuler
- 3 1840 m. Trinitorių bažnyčioje (Antakalnis) Stanislovas ir Aleksandra susituokė
- 4 1840–1842 m. dirbo Šv. Jonų bažnyčios vargonininku
- 5 Buvo Vilniaus miesto teatro (Radvilų rūmai) orkestro dirigentas
- 6 1854 m. Vilniaus m. rotušėje įvyko operos „Halka“ premjera

Vardo įamžinimas Lietuvoje

- 1 Atminimo lenta Vokiečių g. 26
- 4 Kompozitoriaus biustas (skulpt. Boleslovas Balzukevičius) Šv. Jonų bažnyčioje ant vargonų choro parapeto
- 7 Paminklinis biustas (skulpt. Boleslovas Balzukevičius, 1922) skvere prie Šv. Kotrynos bažnyčios
- 8 Biustas (skulpt. Boleslovas Balzukevičius) Pušų g. 29 (Žvėrynas)
- 9 S. Moniuskos gatvė (Žvėrynas)
  - S. Moniuskos vidurinė mokykla Vilniaus r. Kalvelių kaime
  - S. Moniuskos menų mokykla Šalčininkuose

S. Moniuškos 200-osioms gimimo metinėms skirti renginiai Lietuvoje 2019 m.

Stanislovo Moniuškos 200-osios
gimimo metinės (1819–1872)
UNESCO minima sukaktis

Jungtinių Tautų
Sąjietinio, mokslinio ir
kultūros organizacija

Gegužės 3 d. 15 val. Kūrybinės dirbtuvės „Gimtadienio kepurėlė Stanislovui Moniuškai“ kartu su Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokykla ir Naujosios Vilnios muzikos mokykla Stanislovo Moniuškos skvere, Vilniuje (rengėjai: Vilniaus mokytojų namai, Lenkijos institutas Vilniuje)

Gegužės 4 d. 16.30 val. Ekskursija po S. Moniuškos atminties vietas „S. Moniuškos Vilnius“ liet. k., Vokiečių g. 26, Vilniuje (rengėja – VšĮ „Gatvės gyvos“)

Gegužės 4 d. 18 val. Koncertas – Stanislovo Moniuškos Mišios e-moll ir kiti choriniai kūriniai, Balstogės technologijos universiteto choras (vad. Wioletta Miłkowska), Minsko valstybinio universiteto choras (vad. Olga ir Aleksandras Minenkovi, vargonininkė Kallinika Medvedeva), Vilniaus universiteto merginų choras „Virgo“ (vad. Rasa Gelgotienė), Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje, Vilniuje (rengėjai: Vilniaus universiteto merginų choras „Virgo“, Lenkijos institutas Vilniuje)

Gegužės 5 d. Stanislovo Moniuškos gimimo diena

Gegužės–birželio mėn. Edukacinio ciklo „Klausomės Stanislovo Moniuškos“ renginiai ir paroda „Stanislovas Moniuška: atrask ir išgirk“ Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje (rėmėja – LKT, rengėja – Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Gegužės 6 d. 15 val. Dokumentinis filmas „Stanislovas Moniuška“ (1984, rež. Kazimierz Oracz, lenk. k., 51 min.) su muzikologe Beata Baublinskieni Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje (rengėjai: Lenkijos institutas Vilniuje, Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Gegužės 24 d. 15 val. Trio „RAMuzika“ koncertas – vokaliniai S. Moniuškos kūriniai (solistė Aistė Širvinskaitė, pianistė Rūta Blaškytė ir smuikininkė Miglė Dikšaitienė) su muzikologe Beata Baublinskieni Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje (rėmėja – LKT, rengėja – Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Gegužės–birželio mėn. Skambanti paroda „Stanislovas Moniuška – aštuoniolika kūrybos ir meilės metų Vilniuje“ Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje, Vilniuje

Birželio 5–rugšėjo 30 d. Skambanti paroda „Stanislovas Moniuška – aštuoniolika kūrybos ir meilės metų Vilniuje“ Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje, Vilniuje

Birželio 13–14 d. Tarptautinė konferencija „Žymusis vilnietis Stanislovas Moniuška“ Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje (rengėjai: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, Lietuvos muzikų sąjunga, Lietuvos kompozitorių sąjungos Muzikologų sekcija ir partneriai: Lenkijos institutas Vilniuje, Baltarusijos Respublikos ambasada Lietuvoje, Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Birželio 13 d. 19 val. Kamerinės muzikos koncertas (Lietuvos, Lenkijos ir Baltarusijos atlikėjai) Valdovų rūmuose, Vilniuje (rengėjai: Lietuvos muzikų sąjunga, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai)

Birželio 14 d. 19 val. „Keturiuos Aušros Vartų litanijos“, Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras, dirigentas Antoni Wit (Lenkija), Vera Talerko (sopranas, Latvija), Ewa Wolak (mezosopranas, Lenkija), Rafał Bartmiński (tenoras, Lenkija), Liudas Mikalauskas (bosas, Lietuva), Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje, Vilniuje (rengėjai: Lietuvos nacionalinė filharmonija ir 23-iasis Vilniaus festivalis)

Birželio 14 d. 20 val. Stanislovo Žvirgždo paskaita „Stanislovas Moniuška ir Vilnius 1840–1858 m.“ / „Kultūros naktis“ Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje (rėmėja – LKT, rengėja – Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Liepos 9 d. – rugpjūčio 12 d. Paroda „Stanislovas Moniuška: atrask ir išgirk“ Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Palangos vasaros skaitykloje (rėmėja – LKT, rengėja – Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Liepos 9 d. 19 val. Beatos Baublinskienės paskaita „Stanislovo Moniuškos laikų muzikinis salonas“ Martyno Mažvydo bibliotekos Palangos vasaros skaitykloje (rėmėja – LKT, rengėja – Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)

Liepos 16 d. 17.30 val. Ekskursija „Išgirk Vilnių: Stanislovas Moniuška“ po S. Moniuškos atminties vietas (liet. ir lenk. k. ir romansai iš S. Moniuškos „Namų dainyno“ (vokalas ir gitara Liuba Nazarenko), susitikimas Vokiečių g. 26, koncertas A. Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, Vilniuje (rengėja – VšĮ „Gatvės gyvos“, partneriai: Vilniaus m. savivaldybė, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, Lenkijos Respublikos ambasada ir Lenkijos institutas Vilniuje, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija)

Liepos 20 d. 20 val. Trio „RAMuzika“ koncertas „Sapnas prie Vilijos“ – vokaliniai S. Moniuškos kūriniai (solistė Aistė Širvinskaitė, pianistė Rūta Blaškytė ir smuikininkė Miglė Dikšaitienė) Gintaro muziejuje, Palangoje (rėmėja – LKT, rengėja – Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, partneriai: Lietuvos dailės muziejus, Palangos gintaro muziejus)

Liepos 27 d. – rugpjūčio 5 d. Birštono vasaros meno akademija, skirta Stanislovo Moniuškos 200-osioms gimimo metinėms, Birštono kultūros centre (rengėjai: Lietuvos muzikų sąjunga, Birštono m. savivaldybė, Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademija)

Rugpjūčio 1 d. 17.30 val. Ekskursija „Išgirk Vilnių: Stanislovas Moniuška“ po S. Moniuškos atminties vietas liet. k. ir **Chriso Ruebenso** (gitara, vokalas, Lietuva / Belgija) **autorinių kūrinių koncertas**, susitikimas Vokiečių g. 26, koncertas A. Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, Vilniuje (rengėja – VšĮ „Gatvės gyvos“, partneriai: Vilniaus m. savivaldybė, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, Lenkijos Respublikos ambasada ir Lenkijos institutas Vilniuje, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija)

Rugpjūčio 21 d. 17.30 val. Ekskursija „Išgirk Vilnių: Stanislovas Moniuška“ po S. Moniuškos atminties vietas liet. k. ir **dueto D&D, Marijos (sopranas) ir levos (fortepijonas) Dūdaičių, koncertas**, susitikimas Vokiečių g. 26, koncertas A. Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje (rengėja – VšĮ „Gatvės gyvos“, partneriai: Vilniaus m. savivaldybė, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, Lenkijos Respublikos ambasada ir Lenkijos institutas Vilniuje, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija)